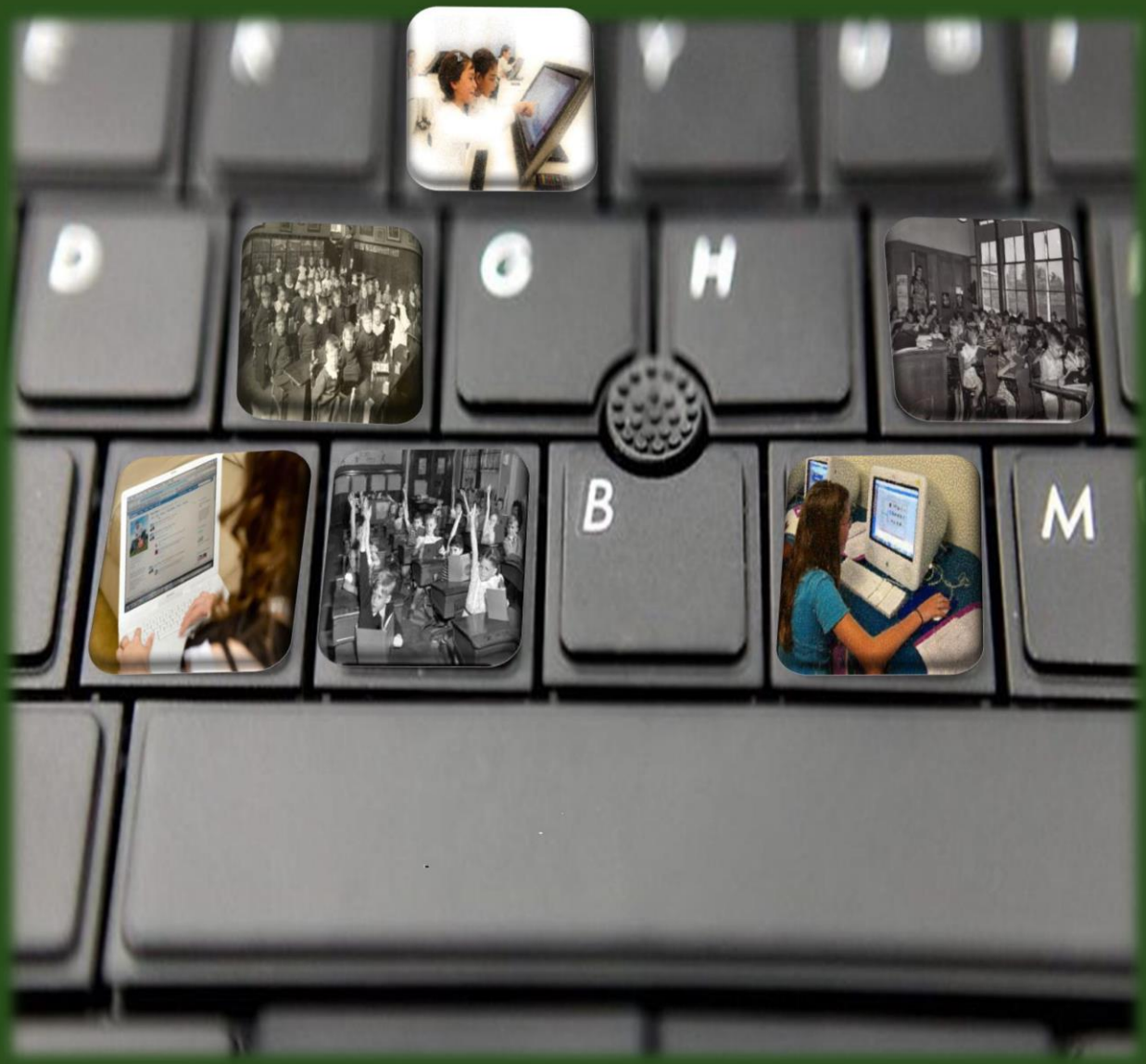
ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ ШТИП

СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ
- СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ-

Штип, 2017

ОПШТИНА ШТИП

КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП

ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ

-состојби, предизвици и перспективи-

2017, Штип

MUNICIPALITY OF STIP

COMMITTEE ON EDUCATION, COUNCIL OF THE MUNICIPALITY OF STIP

FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES

CONTEMPORARY EDUCATION - CONDITIONS, CHALLENGES AND PERSPECTIVES -

2017, STIP

Издава
Универзитет „Гоце Делчев“ Штип

За издавачот
Блажо Боев

Организационен одбор
Снежана Мирасчиева–**претседател**
Членови
Соња Петровска, Емилија Петрова Ѓорѓева, Никола Смилков, Снежана Јованова Митковска, Даниела Коцева, Весна Ничева, Елена Ташкова, Јовче Арсов, Соња Николовска, Атанас Крстовски, Цветанка Красиќ, Снежана Санева, Илија Митров, Трајан Коцев, Јордан Митков, Данче Николовска Вратеовска, Димитар Љуботенски, Зоран Костовски, Вања Џамбазова Николовска, Јане Миланов, Ирена Китанова, Верица Јосимовска, Оливер Цацков

главен и одговорен уредник
Снежана Мирасчиева

уредник
Соња Петровска

уредувачки одбор
Снежана Мирасчиева (Македонија), Димитар Димитров (Бугарија), Младен Вилотијевиќ (Србија), Нина Биједиќ (Босна и Херцеговина), Лилјана Тодорова (Бугарија), Татјана Атанасова Пачемска (Македонија), Кристинка Селаковиќ (Србија), Јосип Милат (Хрватска), Емилија Петрова Ѓорѓева (Македонија), Трајан Попкочев (Бугарија), Крстивоје Шпијуновиќ (Србија)

лектура на македонски јазик
Весна Ристова

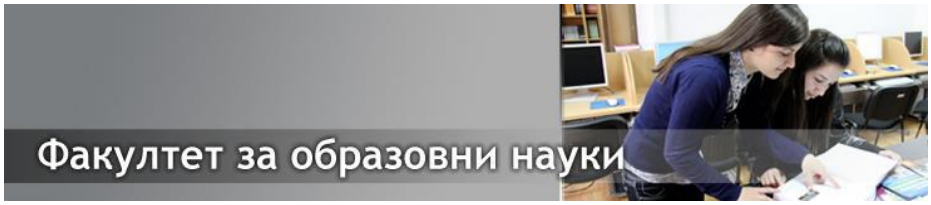
лектура на англиски јазик
Снежана Кирова

дизајн на корица
Никола Смилков

техничка поддршка
Даниела Коцева, Верица Јосимовска

Тираж 100
Печати
Фотомакпринт, Штип

ISBN: 978-608-244-472-7

СОБРАНИЕ НА ОПШТИНА ШТИП, ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

ПЕТТА НАУЧНО - СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА СО МЕЃУНАРОДЕН КАРАКТЕР НА ТЕМА:
СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ
- СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ-

17 мај Голема сала Собрание на Општина Штип

СОДРЖИНА

Предговор.....10

Марина Гацова, Вишна Гацова Тимовска, Габриела Димова
ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТУВАЊЕ И ЗДРАВСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ 11

Снежана Мирасчиева, Татјана Хосл
ЗА НЕКОИ ЕЛЕМЕНТИ ВО КОНЦЕПТИТЕ НА МАКЕДОНСКИОТ СИСТЕМ НА ПРЕДУЧИЛИШНО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ И ВАЛДОРФ ГРАДИНКИТЕ ВО ГЕРМАНИЈА .....16.

Елизабета Симоновска
МЕСТОТО НА ВОСПИТУВАЧОТ ДЕНЕС 22

Маја Белташева
ЕДНО СОНЦЕ ЗА СИТЕ 24

Ксенија Маказлиева Трајчева
ПЕЧАТОТ ЗА ДЕЦА ВО СОВРЕМЕНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТАНИЕ...29

Деспина Сивевска
ЗДРАВСТВЕНО ВОСПИТАНИЕ ВО ПРЕДУЧИЛИШНАТА УСТАНОВА 38

Снежана Јованова-Митковска
ИГРАТА ВО ФУНКЦИЈА НА РАЗВОЈ НА ПОЧЕТНИ МАТЕМАТИЧКИ ПОИМИ 46

Емилија Бошковска, Даниела Тасевска, Снежана Мирасчиева
МОТИВИРАЊЕ НА НАСТАВНИЦИТЕ (ПЕДАГОШКИТЕ СПЕЦИЈАЛИСТИ).....55

Славица Танева Анева
КАКО ДА СЕ БИДЕ НАСТАВНИК ПО „МЕРКА“ НА УЧЕНИЦИТЕ? 60

Нада Арсова, Весна Ничева
ПРОФЕСИОНАЛНИОТ РАЗВОЈ НА НАСТАВНИКОТ- КЛУЧ ЗА КВАЛИТЕТНА НАСТАВА 68

Наталија Панова
ОБРАЗОВНАТА ПОЛИТИКА КАКО ДЕЛ ОД СОЦИЈАЛНАТА ПОЛИТИКА.77

Жаклина Ѓорѓиоска, Лилјана Макаријоска
МЕТОДИ ЗА ЗБОГАТУВАЊЕ НА РЕЧНИКОТ И ЈАЗИЧНИОТ ИЗРАЗ НА УЧЕНИЦИТЕ ВО СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ 83

Јованка Денкова
ХУМОРОТ ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА ПРЕКУ СЛИКА НА ЕДНО ДЕТСТВО 91

Биљана Иванова, Снежана Кирова, Драгана Кузмановска
МУЛТИМЕДИУМИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ.....96

Маријана Димитрова
АСПЕКТ НА ПИШУВАЊЕТО КАКО ЈАЗИЧНА ПРОДУКТИВНА ВЕШТИНА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....100

Marijana Dimitrova, Kristine Whitnable
AN APPROACH IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE THROUGH FAIRYTALES 104

Ленче Насев
ТЕХНОЛОГИЈАТА ВО МУЗИЧКОТО ОБРАЗОВАНИЕ.....108

Светлана Божиновска
ИНОВАТИВНОСТ ВО УЧЕЊЕТО ПО ПРЕДМЕТОТ БИОЛОГИЈА ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ.....112

Валентина Петрушева
КОЛКУ ОЦЕНУВАЊЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ Е ПОТРЕБНО И КАКО ТОА ВЛИЈАЕ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА НИВНИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ И КРЕАТИВНИ ИНТЕРЕСИ И ПОТРЕБИ 121

Веска Влахова
МОТИВАЦИЈАТА И УЧЕЊЕТО.....125

Данче Николовска Вратеовска
(НЕ)НАУЧЕНОТО ЗА ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА, ФИНАСИСКАТА ЛИБЕРАЛИЗАЦИЈА И (МИКРО И МАКРО) ЕКОНОМСКИТЕ ДИСКРЕПАНЦИ.....130

Јадранка Јовева
АСИСТИВНА ТЕХНОЛОГИЈА ЗА ДЕЦА СО ПОТЕШКОТИИ ВО ВИДОТ..134

Киро Јорданов
УЧЕНИЦИ СО ЕПИЛЕПСИЈА ВО ОБРАЗОВНИОТ СИСТЕМ.....140

Данче Николовска Вратеовска
ИНВЕСТИРАЊЕТО И МЕРЕЊЕТО НА ЕКОНОМИИТЕ БАЗИРАНИ НА ЗНАЕЊЕ150

Снежана Јованова-Митковска
АКАДЕМСКО ПИШУВАЊЕ-ПОТРЕБА И ПРЕДИЗВИК 157

Даниела Коцева, Снежана Мирасчиева, Емилија Петрова Ѓорѓева, Ирена Китанова
ОБРАЗОВАНИЕТО НА РОМИТЕ И НЕГОВИТЕ СЛАБОСТИ.....164

Оливер Цацков
ПОЗИТИВНАТА ПЕДАГОШКА КОМУНИКАЦИЈА НА НАСТАВНИКОТ ПО ИСТОРИЈА - ЗНАЕЊАТА СЕ КОРИСНИ И ТРАЈНИ.....170

Верица Јосимовска
СТРУЧНОТО УСОВРШУВАЊЕ НА НАСТАВНИКОТ ПО ИСТОРИЈА.....176

Киро Јорданов
НАДАРЕНИТЕ УЧЕНИЦИ ВО ОБРАЗОВНИОТ СИСТЕМ 180

Марина Стојанова
НАСТАВНИ СРЕДСТВА ВО НАСТАВАТА ПО МАТЕМАТИКА..... 190

Снежана Мирасчиева, Емилија Петрова Ѓорѓева, Даниела Коцева, Ирена Китанова
ФАКТОРИ НА УСПЕШНА КОМУНИКАЦИЈА НА МЕНАЏЕРОТ ВО УЧИЛИШТЕТО 197

Емилија Петрова Ѓорѓева, Снежана Мирасчиева, Ирена Китанова, Даниела Коцева
ПРИОРИТЕТИ НА СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ ОД ВОСПИТЕН АСПЕКТ..... 205

Ирена Китанова, Емилија Петрова Ѓорѓева, Снежана Мирасчиева, Даниела Коцева
АКТИВНО СЛУШАЊЕ ВО НАСТАВАТА И ПОУЧУВАЊЕТО 208

Емилија Попова, Данче.Николовска.Вратеовска, Слаѓана Костадиновска ЕВРОПСКИТЕ ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ КАКО ИНСТРУМЕНТ ЗА ХАРМОНИЗИРАН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ЕВРОПА: ОСПОСОБУВАЊЕ НА ЗЕМЈИТЕ КАНДИДАТКИ СО ИПА.. 212

Данче Николовска Вратеовска
НАУЧНОТО СПОЗНАНИЕ ЗА ФИНАНСИСКАТА РАЗВИЕНОСТ И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ 216

Предговор

Пред нас е петтата публикација во издание на Факултет за образовни науки под наслов „Современото воспитание и образование –состојби, предизвици и перспективи“. Станува збор за колекција на трудови кои беа презентирани на истоимената конференција која се одржа на 17 мај 2017 година во организација на Општина Штип, а во соработка со Факултетот за образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ Штип по повод 24 Мај - Св. Кирил и Методиј - денот на сесловенските просветители кој го чествуваат просветните работници. Научно-стручниот карактер на конференцијата овозможи не само размена на искуства и анализа на состојбата во воспитанието и образованието на сите нивоа, туку и трасирање на патот кон иднината на воспитно-образовниот систем во целост како еден од основните темели на развојот на заедницата.

Публикацијата под наслов „Современото воспитание и образование – состојби, предизвици и перспективи“ е продукт на размислувањата, искуствата, иницијативите и предлозите, теориски и емпириски сознанија кои беа презентирани на самата конференција.

Содржински текстовите во публикацијата третираат прашања од различни аспекти на воспитанието и образованието, во сферата на наставата, наставникот, ученикот, наставните средства, целите и содржините во воспитно-образовниот процес, прашања кои се актуелни и значајни, предизвици и потреби, идеи и искуства, на сите образовни нивоа, од предучилишно, преку основно и средно до високообразовните институции.

Оваа публикација не ја исцрпува целата проблематика која е предмет на интерес на конференцијата, со оглед на сложеноста на феноменот воспитание и образование како и комплексноста на воспитно-образовниот систем. Сложената природа на проблемот како и неговата условеност од општественото опкружување, науката, техничко-технолошкиот развој, индивидуата отвора нови полиња за дискусија, идеи за развивање, нови практики со една единствена цел, унапредување на воспитно-образовниот процес, заради зголемување на квалитетот на самиот процес и на знаењето како негов продукт.

Ова останува да сведочи за еден настан, една состојба, во одредено време како четиво за генерациите што идат.

Штип, декември, 2017 *Од уредниците*

УДК 336.714(4-672ЕУ)
338.121:336.714(4-672ЕУ)
прегледен труд

ЕВРОПСКИТЕ ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ КАКО ИНСТРУМЕНТ ЗА ХАРМОНИЗИРАН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ВО ЕВРОПА: ОСПОСОБУВАЊЕ НА ЗЕМЈИТЕ КАНДИДАТКИ СО ИПА

Емилија Попова[1], Данче Николовска Вратеовска[2], Слаѓана Костадиновска[3]
[1, 3] Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“,[2] Совет на Општина Штип,

Апстракт
Регионалната политика на ЕУ е базирана на финансиската солидарност на сите нејзини членки преку нивниот удел во заедничкиот буџет. Овој буџет е наменет за развој на помалку развиените региони и придонесува кон врамнотежен и хармонизиран развој на оваа заедница, особено кога ќе се појават предизвици предизвикани од заедничкиот пазар и од процесот на интеграција во целина. Имено, колку повеќе регионалните нееднаквости се помали, дотолку ефектите од интеграцијата ќе се распределуваат меѓу регионите и државите-членки. Со користење на дедуктивниот, индуктивниот, методот на синтеза, компарација, анализа и историскиот метод, предмет на истражување на овој труд е Инструментот за претпристапна помош-ИПА и неговото влијание врз европските аспирации на Република Македонија како држава кандидат за членство.
Клучни зборови: финансиска солидарност, хармонизиран развој, интеграција.

EUROPEAN INVESTMENT FUNDS AS AN INSTRUMENT OF HARMONIZED ECONOMIC DEVELOPMENT IN EUROPE: ENABLING CANDIDATE COUNTRIES WITH IPA

Emilija Popova[1], Dance Nikolovska Vrateovska[2], Sladzana Kostadinovska[3]
[1,3] Faculty of Economics, University “Goce Delcev” Stip, [2]Local Government Shtip,

Abstract
The EU regional policy is based on financial solidarity of its members through their share of the common budget. This budget is allocated for the development of less developed regions, and it contributes to a balanced and harmonized development of this community, especially when there are challenges caused by the common market and the integration process in general. Namely, the smaller regional disparities, all the effects of integration will be more strongly distributed among regions and member states. By using deductive, inductive method of synthesis, comparison, analysis and historical method, the study of this paper is the Instrument for Pre- accession assistance - IPA and its impact on European integration of the Republic of Macedonia as a candidate country for membership.
Key words: financial solidarity, harmonized development, integration.

Вовед

Една од основните цели на политиката на кохезија на ЕУ е намалувањето на економските и социјалните разлики меѓу различните региони во Заедницата. Овие активности и цели се во согласност со Членот 158 од изменетиот и дополнет Договор на ЕУ. Иако инструментите на политиката на кохезија секогаш биле користени на национално ниво во државите-членки, терминот регионална политика за првпат бил воведен уште во Римскиот

договор со којшто била воспоставена ЕЕЗ во 1957 г. Спроведувањето на политиката на кохезија се состои од голем број развојни активности, програми и иницијативи на државите-членки, локални власти и заедници, координирани и кофинансирани од страна на ЕУ.

Претпристапната стратегија на Европската Унија

Постигнување на економска и социјална рамнотежа особено со новите земји членки на ЕУ и на оние кои се во фаза на пристапување претставува една од главните насоки на ЕУ. Со цел поддршка на земјите-кандидати, ЕУ дефинирала стратегија на претпристапување, со што се обезбедува помош и овозможува инвестирање, но пред сè, се постигнува и повисок степен на адаптираност на земјите-кандидати кон стандардите на ЕУ.

Стратегијата на ЕУ за претпристапување била следена преку неколку рамки и механизми:

- *Договор за Асоцијација*. Тоа е формален и пред сè билатерален договор помеѓу ЕУ и кандидатот, што ги покрива прашањата за трговските врски, политичкиот дијалог, апкроксимација на законодавството и други форми на соработка, вклучувајќи ја индустријата, животната средина, транспортот и царината;
- *Партнерство за пристапување*, кој го подготвува секоја земја со главен акцент на приоритетите за европска интеграција и поддршката на ЕУ;
- *Помош при пред пристапување* − преку PHARE програма, ISPA - поддршка со инвестирање во животната средина и транспорт, SAPARD[27] - поддршка во земјоделството и руралните средини и кофинансирање со EIB и меѓународните финансиски институции;
- *Меѓусебни преговори за пристапување*, за да се детерминираат условите под кои секоја земја-кандидат ќе се приклучи на ЕУ, и условите под кои ќе го адаптира, имплементира и стави на сила acquis communataire.

Воведувањето на ИПА инструментот

Она што е од посебно значење за Република Македонија е тоа што во наредниот среднорочен финансиски период на ЕУ, кој започна во 2007 година, трите претходни инструменти (PHARE, ISPA I SAPARD) се интегрирани во еден единствен претпристапен инструмент - ИПА (Инструмент за претпристапна помош) и се наменети за поддршка за земјите-кандидати за членство на ЕУ (Хрватска, Македонија, Турција), како и потенцијалните кандидати за членство во ЕУ (Србија, Црна Гора, Б и Х, Албанија и вклучувајќи го и Косово според Резолуцијата на ОН 1244). Преку регулативата ИПА треба да се насочи претпристапната помош преку засилување на координацијата меѓу различни компоненти, односно хармонизирање на правилата за имплементирање преку создавање на единствена рамка за помош. Оваа единствена рамка ќе ја интегрира структурата PHARE / ISPA/ SAPARD и ќе ја надополни поширокатa рамка која ги вклучува другите компоненти на Структурните фондови и Фондови за развој на руралните средини.

Инструментот за претпристапна помош на Европската Унија стартува со примена на 1.1.2007 година, следејќи ја временската рамка на новата Финансиска перспектива на ЕУ (2007 - 2013 г.). Истата е регулирана со *Регулативата ЕЗ бр.1085/2006* на Советот за воспоставување на инструментот за претпристапна помош (ИПА). ИПА ги заменува тековните програми CARDS (за земјите од Западен Балкан) и ISPA, PHARE и SARARD (за земјите кандидати), чие времетраење е ограничено со постојната Финансиска перспектива т.е. до крајот на 2006 година (Commission Regulation, 2007).

[27] Преку програмата САПАРД, ЕУ алоцира преку 500 милиони евра годишно за земјоделство и рурален развој, врз основа на развојните планови одобрени од страна на ЕУ.

Концептот и целите на ИПА инструментот

Новиот ИПА инструмент се воведува со цел полесно управување со помошта од страна на Европската Унија (наместо 4, се воведува 1). Сепак, тоа не значи дека сите земји кориснички ќе имаат ист третман, диференцијацијата е обезбедена со различниот пристап за различна категорија на земји до компонентите на ИПА (потенцијални кандидати и кандидати за членство).

Инструментот за претпристапна помош (ИПА) воспоставува пет компоненти:

1) Помош при транзиција и градење институции за да им се помогне на државите да ги пресретнат критериумите за пристапување и да се подобрат способностите на нивната администрација и судство;
2) Регионална и прекугранична соработка;
3) Регионален развој - подготовка на базата за ЕРДФ програмите на Структурните фондови и за Кохезиониот фонд;
4) Развој на човечките ресурси;
5) Развој на руралните средини - подготовка за програмите за помош на Земјоделството и руралниот развој.

Според концептот на ИПА регулативата, државите кориснички ќе бидат поделени во две категории во зависност од нивниот статус како држави-кандидати или како потенцијални држави-кандидати. Одредена држава може да се помести од првиот во вториот анекс само откако советот ќе и даде статус на држава-кандидат (European Commission, 2009).

Средствата за претпристапната помош (ИПА) се неповратни средства за развојна помош, се наменети за спроведување на реформските политики и развојните проекти кои создаваат услови за приближување на Македонија кон ЕУ.

Во Табела 5 е даден преглед на износот на финансиските средства од ИПА фондовите кои се доделени на државите кои имаат статус на кандидат за Европската Унија.

Табела 5. Претпристапна помош во милиони ЕУР за периодот 2007-2013

Земја	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Хрватска	141	146	151	154	157	160	163
Македонија	59	70	82	92	98	105	117
Турција	497	539	566	654	782	900	936
Б и Х	62	75	89	105	107	109	112
Србија	190	191	195	198	202	206	215
Црна Гора	31	33	33	34	34	35	35
Албанија	61	71	81	93	94	96	98
Косово	68	185	106	67	69	70	74

Извор *Македонски центар за европско образование (2014). Каде се парите од ИПА 2007-2013, ФООМ*

Придобивките за Република Македонија

Статусот земја-кандидат на Република Македонија ќе и овозможи користење на сите пет компоненти на новиот инструмент ИПА**.** Со предходниот статус, фондовите за инфраструктура и земјоделие, кои најмногу се очекува да придонесат во економскиот развој, ќе беа сè уште недостапни за нас.

Структурата на новиот инструмент ИПА во целост соодветствува со реформските, а особено со потребите на економскиот развој на Република Македонија, како земја-кандидат за членство Статусот на земја кандидат носи и нов, децентрализиран систем за имплементација на ЕУ помошта (кој е во процес на имплементирање), со кој Македонија ќе добие поголема вклученост во сите фази на нејзината реализација, почнувајќи од програмирањето т.е.

дефинирањето на приоритетните потреби и проекти, преку подготовката на проектната документација, изборот на изведувачот на проектот, па сè до мониторингот на неговата реализација и подготовката на извештаите (Попова, 2017).
Статусот земја кандидат и воведувањето на новиот децентрализиран систем на имплементација, ќе и овозможи на Република Македонија:

- Поблиско и посоодветно адресирање на сопствените приоритети и потреби, чија реализација треба да се поддржи со неповратни средства од ЕУ;
- Унапредување на постапките и механизмите за реализација на проектите т.е. на помошта во целина, преку целосна вклученост на компетентен домашен кадар;
- Развој на национални капацитети за идно користење, како земја членка, на структурните и кохезионите фондови на ЕУ.

Заклучок

Со оглед на тоа што Република Македонија (ќе) добива поголема финансиска помош од Унијата, со стекнатиот статус на држава - кандидат за членство, како и со оглед на тоа што помошта ќе има различна структура, каде поголемо внимание ќе се посветува на програми и проекти од областите на економијата и социјалната кохезија, прашањето за неопходниот апсорпционен капацитет за ефективно користење на фондовите на Европска Унија треба да добие многу повисоко место на политичката агенда отколку досега.

Видливоста на новите фондови за граѓаните на Република Македонија, согласно искуствата на поранешните кандидати, во голема мерка ќе ја надмине онаа на досегашната CARDS програма, наменета пред сè, за институционален развој. Досегашниот систем на имплементација на ЕУ помошта (програмата CARDS) во Република Македонија претпоставуваше целосен ангажман на Европската агенција за реконструкција во сите фази по принципот на Индиректен централизиран систем на управување. Статусот на земја-кандидат и можноста за користење на сите пет компоненти од новиот ИПА за Македонија, подразбира и соодветна промена во системот на имплементација на помошта и условува постоење на развиени национални капацитети и соодветни човечки ресурси за дефинирање и реализација на проектите.

Литература

- Македонски центар за европско образование (2014). *Каде се парите од ИПА 2007-2013*, ФООМ;
- Попова, Е. (2017). *Структурните и развојните фондови на Европската Унија*, макгистерски труд, Економски факултет УГД Штип, 2017;
- Commission Regulation (2007). *Implementing Council Regulation (EC) No 1085/2006 establishing an Instrument for pre-accession assistance (IPA),* Commission Regulation (EC*)*;
- European Commission (2009). *IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance), A new focus to EU assistance for enlargement, Luxembourg*: Office for Official Publications of the European Communities, 2009:5:10.